

УДК 340.12

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ ІДЕЙ НА ЗМІСТ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)

Загородня Алла Анатоліївна
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID 0000-0003-2418-1670

Анотація: у тезах показано вплив соціально-антропологічних ідей на зміст освіти і виховання другої половини ХІХ століття, представлено антропологічні закономірності та їх протікання як процесу взаємодії в системі «людина-людина» через передачу суспільно-значущого досвіду від одного покоління до іншого; названо основні принципи протікання цього процесу та створено нові алгоритми організації освітнього простору; визначено, що цінним у цій площині є звернення до освітньо-виховного досвіду педагогіки періоду другої половини ХІХ століття – 1917 р.

Ключові слова: соціально-антропологічні виміри, освіта, підхід, виховання людини, «людина-людина», суспільно-значущий досвід, алгоритми організації освітнього простору.

Мета антропологізму полягає у розкритті антропологічних закономірностей протікання процесу взаємодії в системі «людина-людина» через передачу суспільно-значущого досвіду від одного покоління до іншого, а також визначення основних принципів протікання цього процесу та створення нових алгоритмів організації освітнього простору.

В контексті нашого дослідження слід виокремити деякі найбільш значущі в площині наукового пошуку завдання педагогічної антропології, як от:

1) встановлення обумовлених взаємозв'язків між різноманітними аспектами людинознавства;

2) визначення умов соціалізації людини та сутнісних характеристик взаємодії в контексті «людина-людина» в межах різних соціальних та вікових груп;

3) розкриття закономірностей, шляхів, форм та методів організації гуманістично-орієнтованого освітнього процесу;

4) розкриття сутності людини як суб'єкта та об'єкта виховання.

Зауважимо, що антропологічний підхід дозволяє проаналізувати головний імператив епохи: Людина, як біосоціальна істота, не може взаємодіяти з природою та суспільством поза певних норм, цінностей, традицій, правил, тобто, іншими словами – не розвивається поза культурою. Саме культура є системною ознакою щодо антропологічного аналізу.

Антропологічний підхід дозволяє проаналізувати еволюцію взаємодії людини, природи, суспільства в історичному, соціальному, біологічному контексті. Таким чином, ведучим концептом антропологічного підходу є поняття культури.

Надання отриманих наукових результатів. Проведений науковий пошук засвідчує, що у період другої половини XIX століття – 1917 р. сформулювались і розвивались основні концепції соціально-антропологічних ідей освіти і виховання (див табл. 1.) [2].

Таблиця 1. Концепції соціально-антропологічних ідей освіти і виховання другої половини XIX століття – 1917 р.

Прибічники концепції	Назва концепції	Сутнісні характеристики концептуальних положень
П. Блонський, О. Лазурський К. Ушинський та ін.	Синтетична	- теорія виховання має бути побудована на системних уявленнях про людину, що вимагає синтезу всіх антропологічних наук; - педагогічний процес як розглядається в єдності біологічно-природного та соціально-культурного у процесі розвитку особистості
В. Вахтерев, О. Нечаєв та ін.	Природничо-наукова	- орієнтація на фізіологію, психологію та медицину як основу педагогіки
В. Винниченко, П. Кропоткін,	Соціологічна	- акцент на суспільних науках, розглядаючи розвиток індивіда як процес соціалізації

М. Рубакін та ін.		(перетворення людини з біологічної істоти в соціальну)
О. Зеленко, О. Фортунатов, С. Шацький та ін.	Досвідна	- всебічне вивчення людини як узагальнення фактів із практичного досвіду (емпіричні спостереження за психічними процесами особистості)
В. Короленко, О. Селиханович та ін.	Філософська	- розглядає людину як істоту, котра включена в соціальне середовище і Космос, та спрямована на гармонізацію природної й моральної суті особистості
М. Бердяєв, В. Зеньковський, Г. Сковорода та ін.	Теологічна	- антропологічні ідеї, пов'язані з християнсько-релігійною суттю відношень людини зі світом, із вихованням особистості як відкриттям у собі вищого (божественного) «Я»

Таким чином доведено, що антропологічні закономірності та їх протікання як процесу: це взаємодія в системі «людина-людина» через передачу суспільно-значущого досвіду від одного покоління до іншого. Також визначено основні принципи протікання цього процесу та створено нові алгоритми організації освітнього простору.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Аносов І. П. Антропологічний підхід до процесу виховання як фактор гармонійного розвитку особистості. *Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти*. 2013. Вип. 29. С. 119–124.

2.Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ–Чернівці Букрек, 2018. 320 с.

3.Возняк А.Б. Педагогічна антропологія : навч. посіб. / А.Б.Возняк ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. 190 с.